

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (KMÜ EFAD)

Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Literature Faculty

E-ISSN: 2667 – 4424

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/efad>

Tür: Araştırma Makalesi
Kabul Tarihi: 19 Haziran 2023

Gönderim Tarihi: 17 Nisan 2023
Yayımlanma Tarihi: 30 Haziran 2023

Atf Künyesi: Başaran, C. & Meral, K. (2023). Herakles-Deianeira-Nessos Bir Yunan Mitolojisi ve Görsel Yorumu. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 43-62.

DOI: <https://doi.org/10.47948/efad.1284456>

HERAKLES-DEİANEİRA-NESSOS BİR YUNAN MİTOLOJİSİ VE GÖRSEL YORUMU

Cevat BAŞARAN*

Korkmaz MERAL**

Öz

Mitolojik olaylar başlangıçta, sözlü anlatımla kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Ancak mitolojik hikâyenin her yeniden anlatımında dinleyicinin ilgisini çekebilmek için, yerel olaylarla da birleştirilip, günlük yaşamdan alıntılarla süslenecek geliştirildiği de gözlenmektedir. Yunan sanatı da Yunan mitlerinin görsel anlatımını kendisine temel kaynak olarak görmüştür. Bu yüzden, en erken dönemden itibaren yapılmış ister heykeltıraşlık eserleri olsun, isterse seramikler üzerinde olsun, mitolojik sahneler oldukça fazla yer tutmaktadır. Bu açıdan Yunanlı sanatçılar, mitlerin çoğuna bazen körü körüne inanmışlar, bazen de mitleri küçümseyerek kendileri farklı açılardan konuya yaklaşarak görsel yorumlama yoluna gitmişlerdir. Yunanlı sanatçılar tarafından çok sevilerek farklı sanat dallarında kullanılan ve modern sanat tarafından da sık resmedilen mitolojik olaylardan biri de Herakles-Deianeira-Nessos hikâyesidir. Eskiçağda sanatçılar için önemli olan hikâyenin temel anlamıydı; değişik görsel sunumlar için fantastik ayrıntılarıydı. Bu yüzden Herakles-Deianeira-Nessos hikâyesi, çok sayıdaki sanatçı tarafından farklı görsel yorumlarla aktarılmıştır. Burada kesin olan şudur ki, ister kamu binalarındaki heykellere konu olmalarıyla olsun; isterse seramikler üzerine boyanmış aynı mite ait farklı sahneler olsun, sanattaki ortak ve farklı yorumlarla, Yunan toplumunun oldukça geniş bir kesimi tarafından sevilerek benimsenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Grek, Mitoloji, Herakles, Deianeira, Nessos

Heracles-Deianeira-Nessos A Greek Mythology and Visual Interpretation

Abstract

Mythical events were initially passed down from generation to generation by oral narratives. However, with each retelling of the mythological story, it is observed that the narrative evolves by combining it with local events and embellishing it with references from daily life in order to capture the attention of the listener. Greek art also found its primary source of expression in visual representations of Greek myths. For this reason, mythological scenes, whether depicted in sculptural works or on ceramics, have always held significant prominence since ancient times. In this respect, Greek artists sometimes blindly believed in most of the myths, and sometimes they disdained the myths and approached the subject from different angles and preferred visual

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Erzurum/Türkiye, E-posta: cbasaran@atauni.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-9487-4566>.

** Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Erzurum/Türkiye, E-posta: kmerral@atauni.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-4301-3437>.

interpretation. One of the mythological events loved by Greek artists and used in different branches of art and frequently depicted in modern art is the story of Heracles-Deianeira-Nessos. What mattered to artists in antiquity was the basic meaning of the story; different visual presentations were the fantastic details of the work. Therefore, the story of Heracles-Deianeira-Nessos has been conveyed by many artists through different visual interpretations. What remains certain) is that whether they serve as the subjects of sculptures in public buildings or as different scenes of the same myth painted on ceramics, it has been loved and adopted by a wide segment of Greek society, with common and different interpretations in art.

Keywords: Greek, Mitologia, Heracles, Deianeira, Nessos

Giriş

Mitsel olaylar başlangıçta, sözlü olarak kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Ancak hikâyenin her yeniden anlatımında dinleyicinin ilgisini çekebilmek için, yerel olaylarla da birleştirilip, günlük yaşamdan alıntılarla süslenerek geliştirildiği de gözlenmektedir. Yunan sanatı da mitlerinin görsel anlatımını kendisine temel kaynak olarak görmüştür. Bu yüzden, en erken dönemden itibaren yapılmış olan, heykeltıraşlık eserlerinde ve seramikler üzerinde, mitolojik sahneler oldukça fazla yer tutmaktadır. Bu açıdan Yunanlı sanatçılar, mitlerin çoğuna bazen körü körüne inanmışlar, bazen de mitleri küçümseyerek kendileri farklı açılardan yaklaşarak görsel yorumlama yoluna gitmişlerdir. Bu çalışmada, hikâyenin kahramanlarından çok; hikâyeyi ve onun kahramanlarını eserleri üzerinde yansıtan Yunanlı sanatçıların konuyu değerlendirme biçimi üzerinde durulmuştur. Bu yüzden konunun kahramanları yüzeysel olarak tanımlanmıştır. Yunanlı sanatçılar tarafından farklı sanat dallarında kullanılan ve çok sevildiği için modern sanat tarafından da resmedilen mitolojik olaylardan biri de Herakles-Deianeira-Nessos hikâyesidir. Hikâyenin karakterleri aşağıda kısaca tanımlandıktan sonra, sanatçıların resimlerine yansıttıkları olayın görsel yorumu yapılmaya çalışılacaktır.

1. Herakles

Yunan mitolojisinde “Herakles”, Roma mitolojisinde “Herküles” adıyla anılan kahraman¹, Miken kralının kızı Alkmene ile baştanrı Zeus’un oğludur². Perseus’un soyundan gelen Alkmene, güzelliğiyle olduğu kadar zarafetiyle de dikkat çekmektedir³. Alkmene, bir sefere çıkmak zorunda olan Amphitryon ile yeni evlenmiştir. Zeus Alkmene’yi görüp âşık olur ve onu elde etmenin yollarını arar. Sonunda, kocasının yokluğundan faydalanan Zeus, Amphitryon’un şekline bürünerek; bir gece Alkmene’ye sahip olur⁴. Perseus-Andromeda’nın soyundan dünyaya gelecek bu çocuğun, insanüstü bir güce sahip olacağını ve insanlar üzerinde büyük bir egemenlik kuracağını da Alkmene’ye müjdelir⁵. Ertesi gün seferden dönen Amphitryon da karısıyla birlikte olur. Zeus’un bir ölümlüyle birlikte olduğunu öğrenen Tanrıça Hera, Alkmene’ye, kıskançlıktan kudurmuşçasına bir öfke duyar ve hemen ardından Mykenai’ye gelir ve Herakles’in doğumuna engel olmak ister⁶. Alkmene’nin Zeus’la olan birlikteliğinden Herakles; kocasıyla olan birlikteliğinden de İphikles doğar⁷. Asıl adı “Alkides” olan kahramana “Herakles” adı, Apollon kâhini Pythia tarafından verilmiş ve “Hera’nın ünü, zaferi” anlamına gelmektedir⁸. Doğumundan itibaren yarı tanrı bir yapısı bulunan ve tanrısal bir kuvvete sahip olan Herakles, henüz birkaç günlük bebek iken Hera’nın, kardeşi İphikles ile Herakles’i öldürmek için gönderdiği iki zehirli yılanı öldürmeyi başarmıştır⁹. Bu olay

¹ Grimal, 1997: 251; Dixon-Kennedy, 1998: 160; Nardo, 2002: 216; Agizza, 2006: 212; Howatson, 2013: 383.

² Homeros, İlyada, XIX. 95-133; Homeros, Odysseia, XI. 267; Hesiodos, Theogonia. 942; Preller, 1861: 160; Erhat, 1972: 173; Gantz, 1993: 374; Can, 1994: 165; Grimal, 1997: 253; Dixon-Kennedy, 1998: 153; Norris, 2000: 164; Nardo, 2002: 217; Graves, 2004: 600; Agizza, 2006: 212; Berens, 2009: 195; Cömert, 2010: 106; Daniels, 2013: 149; Estin ve Laporte, 2013: 150; Howatson, 2013: 378.

³ Estin ve Laporte, 2013: 150.

⁴ Hamilton, 1990: 119; Bayladı, 1995: 149; Grimal, 1997: 253; Cömert, 2010: 34.

⁵ Erhat, 1972: 174.

⁶ Estin ve Laporte, 2013: 151.

⁷ Erhat, 1972: 174.

⁸ Erhat, 1972: 174; Bayladı, 1995: 163; Grimal, 1997: 252; Estin ve Laporte, 2013: 151.

⁹ Beazley 1963: 516; Hamilton, 1990: 119; Gantz, 1993: 378; Bayladı, 1995: 164; Grimal, 1997: 254; Dixon-Kennedy, 1998: 153; Norris, 2000: 164; Nardo, 2002: 217; Graves, 2004: 605; Agizza, 2006: 213; Berens, 2009: 196; Howatson, 2013: 378.

sonrası, Herakles'in Zeus'un oğlu olduğunu anlayan Hera, sürekli olarak Herakles ile uğraşmış ve onu öldürmeye çalışmıştır.

Herakles, dönemine göre oldukça iyi bir eğitim almıştır¹⁰; Amphitryon O'na savaş arabası kullanmayı; Eurytos ok atmayı, Linos da saz çalmayı öğretir¹¹. Özel eğitimler sonrası Herakles, at sürmeyi ve güreşmeyi kusursuz şekilde uygular duruma gelmiştir¹². Efsaneye göre, Herakles 18 yaşına geldiğinde, Kitharion ormanlarındaki ünlü aslanı öldürmeyi başarmıştır¹³. Bu nedenle, kendisine ödül olarak, Thebai Kralının kızı Megara verilmiştir. Megara'dan 3 çocuğu olan Herakles'i, Hera kurduğu türlü oyun ve düzenler sonunda çıldırtmış ve Herakles çocuklarını ve karısını öldürmüştür¹⁴. Bu suçundan ve tüm günahlarından arınması adına gittiği Delphi Apollon Kâhini Pythia, Herakles'in gidip, Miken Kralı Eurystheus'un hizmetine girmesi ve kralın her isteğini yapması gerektiğini söylemiştir¹⁵; Kralın hizmetinde 12 yıl boyunca gerçekleştirdiği zor işler sonucunda Herakles günahlarından arınacak ve ölümsüzlüğe kavuşacaktır¹⁶. Kral Eurystheus'un Herakles'e yaptırdığı 12 işe, mitolojik kaynaklarda¹⁷ "Herakles'in 12 Görevi" ismi verilmiştir¹⁸.

Herakles, gerçekleştirdiği 12 görevin ardından, yine zorlu maceralar yaşamak zorunda kalmıştır. Prometheus'u kurtarması¹⁹, Lydia Kraliçesi Omphale'nin hizmetçisi olarak, kadın kılığında yün eğirmesi²⁰; Troya'ya gidip Laomedon'u öldürmesi²¹; Kalydon Domuz Avı, Olymposlu tanrıların Devlerle olan savaşı ve Argonatların seferine katılması²², Okeanos ile Thetis'in oğlu nehir tanrısı Akheloos ile dövüşmesi gibi olaylar, Herakles'in efsanevi hikâyelerinden önde gelenlerdir²³.

Bir zaman sonra Kalydon'a giderek Akheloos'un elinden aldığı Deianeira ile evlenen Herakles²⁴, Kaynatası Oineus'un şarap sunucusu Eunomos'u da bir kaza sonucu öldürür²⁵. Kralın affetmesine karşın Herakles kendini affedemez ve bu yüzden Kalydon'u terk eder. Karısıyla birlikte sürgüne giderken önlerine çıkan Euenos nehrinde saldırgan yapan at adam Kentaur Nessos'un, karısına sarkıntılık yapması ve onu kaçırmak istemesi nedeniyle, Herakles Lerna Hydra'sının kanına batırılmış zehirli oklarından biriyle Kentaur Nessos'u vurur²⁶. Kentaur Nessos ölmeden önce Deianeira'ya şu öğüdü verir: "Yaramın pıhtılaşmış kanını avuçlarınla topla; kocan Herakles'in bir gömleğini bu kanla ıslat ve onu Herakles'e giydir. Bu iksir O'nun seni hep sevmesini ve sana sadık kalmasını sağlayacaktır" der²⁷.

¹⁰ Dixon-Kennedy, 1998: 154; Graves, 2004: 608; Agizza, 2006: 213.

¹¹ Erhat, 1972: 174; Can, 1994: 166; Grimal, 1997: 254.

¹² Preller, 1861: 225; Hamilton, 1990: 119; Agizza, 2006: 213; Berens, 2009: 196.

¹³ Hamilton, 1990: 120; Grimal, 1997: 255; Dixon-Kennedy, 1998: 154; Berens, 2009: 197; Howatson, 2013: 379.

¹⁴ Hamilton, 1990: 120; Can, 1994: 167; Nardo, 2002: 217; Cömert, 2010: 107; Howatson, 2013: 379.

¹⁵ Homeros, İlyada, VIII. 362; Gantz, 1993: 381; Dixon-Kennedy, 1998: 154; Graves, 2004: 620; Agizza, 2006: 219; Cömert, 2010: 106.

¹⁶ Can, 1994: 167; Nardo, 2002: 218; Graves, 2004: 620; Agizza, 2006: 219; Berens, 2009: 198.

¹⁷ Hesiodos, Theogonia. 287, 316, 331; Preller, 1861: 185; Erhat, 1972: 174-175; Norris, 2000: 165; Graves, 2004: 620; Estin ve Laporte, 2013: 152-153.

¹⁸ Preller, 1861: 185; Hamilton, 1990: 121; Gantz, 1993: 382; Can, 1994: 168; Bayladı, 1995: 166; Grimal, 1997: 257; Nardo, 2002: 219; Agizza, 2006: 220; Berens, 2009: 199; Daniels, 2013: 150; Howatson, 2013: 381.

¹⁹ Hesiodos, Theogonia. 526; Hamilton, 1990: 55; Bayladı, 1995: 175; Cömert, 2010: 26.

²⁰ Preller, 1861: 227; Hamilton, 1990: 125; Graves, 2004: 696; Agizza, 2006: 236; Berens, 2009: 211.

²¹ Homeros, İlyada, V. 638; Preller, 1861: 232; Hamilton, 1990: 125; Gantz, 1993: 442; Grimal, 1997: 268; Graves, 2004: 796; Agizza, 2006: 238; Berens, 2009: 211; Howatson, 2013: 379.

²² Hamilton, 1990: 85; Can, 1994: 181; Bayladı, 1995: 175; Grimal, 1997: 87; Norris, 2000: 164; Graves, 2004: 763; Agizza, 2006: 255; Berens, 2009: 184; Cömert, 2010: 100; Howatson, 2013: 379; Meral & Kumargal, 2020: 121.

²³ Preller, 1861: 244; Erhat, 1972: 174; Hamilton, 1990: 119; Gantz, 1993: 430; Can, 1994: 178; Graves, 2004: 732; Agizza, 2006: 239; Berens, 2009: 212.

²⁴ Gantz, 1993: 431; Dixon-Kennedy, 1998: 158; Norris, 2000: 165; Berens, 2009: 212; Howatson, 2013: 379.

²⁵ Erhat, 1972: 176; Can, 1994: 178; Bayladı, 1995: 173; Berens, 2009: 212.

²⁶ Hamilton, 1990: 119; Gantz, 1993: 432; Can, 1994: 178; Bayladı, 1995: 173; Grimal, 1997: 277; Dixon-Kennedy, 1998: 158; Norris, 2000: 165; Graves, 2004: 734; Agizza, 2006: 240; Berens, 2009: 212; Cömert, 2010: 114; Estin ve Laporte, 2013: 156-157; Howatson, 2013: 379.

²⁷ Preller, 1861: 244; Can, 1994: 179; Norris, 2000: 165; Graves, 2004: 734; Agizza, 2006: 240; Berens, 2009: 212; Estin ve Laporte, 2013: 156.

Daha sonra, Trakhis'e yerleşen Herakles, sözünde durmayan Oekhalia Kralı Eurytos ve oğullarını cezalandırır ve Kral'ın Kızı İole'yi de eş olarak alır²⁸. Bu durum karşısında kıskançlık krizi yaşayan Deianeira, Herakles'in Zeus'a bir kurban töreni yapmasını fırsat bilerek, hizmetçisi Likhas ile O'na, bir sandıkta sakladığı, Kentaur Nessos'un kanıyla ıslatılmış büyülmüş gömleği gönderir. Herakles gömleği giyer giymez, korkunç acılar içerisinde yanmaya başlar. Acılardan kurtulmak isteyen Herakles, kendini ateşlere atar ve yanarak can verir²⁹. Kötü haberi alınca Deianeira, Kentaur Nessos'un kendisini aldattığını anlar ve umutsuzluk içerisinde hançeriyle intihar eder³⁰. Hyllos, babası Herakles'in vasiyetine uyararak, Herakles'in cesedini Teselya'da Oita Dağı'nın doruğuna taşıtır ve burada bir odun yığını üzerinde yakar. Başta babası Zeus olmak üzere, tüm tanrılar Herakles'in ölümüne çok üzülür. Ardından Zeus, oğlu Herakles'i, ateşin içerisinden kaçırarak, Olympos'a götürür ve Hebe ile evlendirerek ölümsüzler arasına alır³¹.

“Heraklesoğulları” olarak bilinen Yunan Yarımadası halkının atası kabul edilen ve insanüstü yeteneklere sahip Herakles, Yunan sanatında akıl, fizik beden ve moral gücünün sembolü kabul edilmiştir³².

2. Deianeira

Kalydon Kralı Oineus ile Althai'a'nın kızı olan Deianeira³³; “Kalydon Domuz Avı” kahramanı Meleagros'un üvey kız kardeşidir³⁴. Deianeira isim olarak, “erkek yok edici, kocasını yok edici” anlamına gelmektedir. Mitolojiye göre asıl babası, bir ara Kalydon sarayında konuk olan Tanrı Dionysos'tur³⁵. Deianeira, erkek kardeşi Meleagros gibi savaş arabası ve silahları kullanmayı öğrenmiş, yiğit bir kızdır³⁶.

Herakles Hades'e indiğinde, Kalydon Domuz avında ölen Meleagros'un gölgesine rastlar; Meleagros Herakles'ten, kız kardeşi Deianeira ile evlenmesini ve ona sahip çıkmasını ister³⁷. Herakles de yeryüzüne döndüğünde, güzel ve cesur Deianeira'ya gönül verir; ancak onu almak için de önce nişanlısı ırmak tanrısı Akheloos'la mücadele etmek zorunda kalır³⁸. Sonra da Herakles Deianeira ile evlenir ve Hyllos adlı bir erkek çocukları olur³⁹.

Herakles'le birlikte yaşadığı Kentaur Nessos olayı sonrasında Deianeira, kocası Herakles'in ölümü karşısında duyduğu büyük pişmanlığa dayanamaz ve canına kıyar⁴⁰.

3. Nessos

Yunanistan'da Teselya bölgesindeki Pelion Dağı civarında yaşadıklarına inanılan yarısı at yarısı insan yaratıklar mitolojide “Kentaur/Kentauros” olarak anılır⁴¹. Tanrı Apollon ile nehir tanrısı Peneus'un kızı Stilbe'nin çocukları olduklarına inanılan Kentauros'lar, Yunanlılara göre kaba saba, sürekli sarhoş,

²⁸ Preller, 1861: 225; Gantz, 1993: 434; Can, 1994: 179; Bayladı, 1995: 174; Dixon-Kennedy, 1998: 158; Norris, 2000: 165; Graves, 2004: 742; Agizza, 2006: 240; Berens, 2009: 213; Howatson, 2013: 380.

²⁹ Bayladı, 1995: 174; Grimal, 1997: 279; Dixon-Kennedy, 1998: 158; Graves, 2004: 744; Agizza, 2006: 240; Berens, 2009: 213.

³⁰ Grimal, 1997: 279; Graves, 2004: 745; Agizza, 2006: 240.

³¹ Preller, 1861: 254; Erhat, 1972: 176; Grimal, 1997: 279; Dixon-Kennedy, 1998: 158; Agizza, 2006: 241; Berens, 2009: 213; Estin ve Laporte, 2013: 157.

³² Grimal, 1997: 281; Howatson, 2013: 380.

³³ Grimal, 1997: 142; Dixon-Kennedy, 1998: 105; Graves, 2004: 731; Cömert, 2010: 72.

³⁴ Erhat, 1972: 104; Can, 1994: 71.

³⁵ Erhat, 1972: 104.

³⁶ Graves, 2004: 735.

³⁷ Grimal, 1997: 177; Agizza, 2006: 239.

³⁸ Preller, 1861: 244; Erhat, 1972: 174; Can, 1994: 178; Graves, 2004: 732; Agizza, 2006: 239; Berens, 2009: 212.

Cömert, 2010: 83.

³⁹ Erhat, 1972: 104.

⁴⁰ Erhat, 1972: 105; Can, 1994: 179; Grimal, 1997: 279.

⁴¹ Baur, 1912: 13; Can, 1994: 452; Grimal, 1997: 539.

şehvet düşkünü yaratıklar olarak betimlenir⁴². Hıristiyan sanatında ise Kentaurlar, insanın hayvansı yönünün sembolü olarak görülmüştür.

Herakles ve Pholos'a saldıran Kentaurlar içerisinde bulunan at adam Nessos, Euenos Nehri kıyısında saldırmaya çalışmakta; ırmak kıyısına gelen yolcuları, karşı kıyıya geçirmektedir⁴³. Bir gün Herakles ile karısı Deianeira'nın yolu bu ırmak kıyısına düşer ve Kentaur Nessos, karşı kıyıya geçirmek üzere önce Deianeira'yı sırtına bindirir. Ancak, karşı kıyıya vardıklarında Deianeira'ya sarkıntılık yapar ve O'nu kaçırmak ister. Bunu gören Herakles, Lerna canavarının kanıyla boyanmış zehirli bir okla, nehrin karşı kıyısındaki Nessos'u vurur. Yaralı Nessos, yukarıda anlatıldığı şekilde, Deianeira'ya verdiği bir büyü öğütü, sonradan Herakles'ten öcünü alır⁴⁴.

Değerlendirme

Yunan mitolojisi aslında insanlığın yaşadığı çevreyi, tanık olunan doğa olaylarını ve yaşanan dönemin günlük hayatını açıklama amacıyla bir araç olarak kullanılmıştır. Bu açıdan Yunan mitleri din ile iç içe bir yapıya sahiptir. Mitler başlangıçta, sözlü anlatımla kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Ancak, mitolojik hikâyenin her yeniden anlatımında dinleyicinin ilgisini çekebilmek için, yaşanan döneme ait yerel olaylarla da birleştirilip, günlük yaşamdan alıntılarla süslenerek geliştirilmiştir. Yunan sanatı da Yunan mitlerinin görsel anlatımını kendisine temel kaynak olarak görmüştür. Bu yüzden, en erken dönemden itibaren yapılmış heykeltıraşlık eserlerinde olsun, seramikler üzerinde olsun mitolojik sahneler oldukça fazla yer tutmaktaydı. Tanrıların insan şeklinde düşünülmesi ve yaşamlarının insanlarıkiyle açıklanması düşüncesi (antropomorfizm) önce tanrıya insan şeklini vermiş ve sonrasında Yunanlı heykeltıraşlar ve seramik ustaları görsel anlatımlarında yer alan konularının çoğunu, Yunan dinine şekil veren MÖ 8. yüzyıla ait Homeros'un İlyada⁴⁵ ile Odysseia⁴⁶ destanları ve Hesiodos'un Theogonia'sındaki⁴⁷ anlatımlardan almışlardı. Özellikle Hesiodos'un insanın yaratılışını ele aldığı İşler ve Günler⁴⁸ şiirinde Tanrılar sadece yoğun insani duygular ve nitelermelerle yansıtılmaz; insanlarla olan bağlantılarıyla da geniş yer tutar. Bu yüzden tanrılar ve insanlar arasında bağlantıyı sağlayacak, yarı tanrısal kahramanlar da (heroslar) ortaya çıkarılmıştır. Bu açıdan Yunanlı sanatçılar, mitlerin çoğuna bazen körü körüne inanmışlar, bazen de mitleri küçümseyerek kendileri yeniden yorumlama yoluna gitmişlerdir. Yunan mitleri kesinlikle dinsel içerikliydi ve halkın eğitimi amacıyla kullanılmıştı. Ancak bazı sanatçılarda küçük bir görsel yorumla, eğlence amaçlı da kullanıldıkları düşünülebilir. Eskiçağda sanatçılar için önemli olan, hikâyenin temel anlamıydı; hikâyenin değişik görsel sunumları için fantezi yönünü gösteren ayrıntılardı. Burada kesin olan şudur ki mitler, ister kamu binalarındaki heykellere konu olmalarıyla olsun; isterse seramikler üzerine boyanmış aynı mite ait farklı sahneler olsun, sanattaki ortak ve farklı yorumlarla, Yunan toplumunun oldukça geniş bir kesimi tarafından sevilerek küçük güncellemelerle uzun süre benimsenmişlerdir.

Yunanlı sanatçılar tarafından çok sevilerek farklı sanat dallarında kullanılan ve modern sanat tarafından da sık resmedilen mitolojik olaylardan biri de Herakles-Deianeira-Nessos hikâyesidir. Ünlü heros Herakles'in ölümüyle sonuçlanacak mitolojik konunun başlangıcı Herakles'in, nişanlısı Akheloos'u güreşte yenerek Deianeira ile evlenmesiyle başlar. Trakhis'e yerleşmeye karar veren çift, yolları üzerindeki Euenos Nehri'ni geçmek zorunda kalır ve Kentaur Nessos ile burada karşılaşır.

Mitolojik olayın en erken resmedilişi sayılan⁴⁹ ve Nessos Ressamına da isim vazosu olan Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi'ndeki MÖ 620/610 lara tarihli amphoranın⁵⁰ boynu üzerindeki sahnede (**Fig. 1**);

⁴² Grimal, 1997: 371.

⁴³ Erhat, 1972: 276; Dixon-Kennedy, 1998: 218; Graves, 2004: 734.

⁴⁴ Can, 1994: 178; Grimal, 1997: 177; Graves, 2004: 742; Estin ve Laporte, 2013: 157.

⁴⁵ Homeros, İlyada.

⁴⁶ Homeros, Odysseia.

⁴⁷ Hesiodos, Theogonia.

⁴⁸ Hesiodos, İşler ve Günler.

⁴⁹ Erken örneklerinden biri de New York, Metropolitan Sanat Müzesindeki 11.210.1. envanter numaralı amphoradır. Bkz. Mackay, 1995: 15, Pl. 1.

⁵⁰ Baur, 1912: 13, Fig. 5; Boardman, 1988: 15, Fig. 5; Boardman, 2003: 15, Fig. 5.

sağa doğru kaçmaya çalışan uzun sakallı Nessos; sol bacağına at adamın beline dayamış, sol eliyle başının arkasındaki saçlarından tutan Herakles tarafından, at adamın göğsüne doğru tuttuğu sağ elindeki kılıçla öldürülmek istenmektedir⁵¹. Nessos'un sağda, Herakles'in ise at adamın arkasında gösterildiği bu görsel planlama daha sonraki birçok anlatıma esin kaynağı olacaktır. Kentaur Nessos iki eliyle Herakles'in sakalına dokunmakta; sanki O'ndan, yaptığı yanlış hareket karşısında duyduğu pişmanlıkla af dilemektedir. Burada Nessos Ressamı, mitolojik olayın sonucunu vazo üzerine yansıtmış; olayın diğer kahramanı Deianeira'ya görsel sahnede yer vermemiştir. Herakles'in diğer kentaurlarla olan mücadelesini de bilen Ressam, olayın tecavüze yeltenmeyle ilgili olduğunu belirtmek için Kentaur Nessos'un ve Herakles'in isimlerini yanlarına yazmıştır. Mitolojik olayın anlatımında Herakles, Nessos'u uzaktan zehirli ok ile vurmuştur. Ancak burada sanatçı Herakles'in sırtında bir sadağa (ok torbası) yer vermemiş; Nessos'un Herakles tarafından kılıçla öldürüldüğünü göstererek, mitolojiye farklı bir görsel yorum katmıştır.

Gorgo Ressamının MÖ 600-580'lere ait (**Fig. 2**) deki lekhytosu üzerinde yer alan sahnede ise; sağda, Deianeira'yı kucağına almış, ön bacakları havada gösterilen Nessos'un; arkasında, Herakles'in yukarıya kaldırdığı sol eliyle olaya müdahale etmeye çalıştığı izlenmektedir⁵². Buradaki görsel yorumda üzerinde aslan postu olmayan Herakles'in herhangi bir silah (ok, kılıç, budaklı sopa) da kullanmadığı görülüyor⁵³.

Atina 931 Ressamı çevresine ait MÖ 590-570'lere tarihli Korint hydriasi (**Fig. 3**), üzerindeki sahnede; (**Fig. 1**) ve (**Fig. 2**) de olay sonrası Deianeira'yı kaçırır gösterilen Kentaur Nessos sağa yönlendirilmişken; burada arkasındaki Herakles'e doğru sola yönlendirilmiş ve Onunla mücadele eder gösterilmiştir. Sol eliyle at adamın saçlarından yakalayan Herakles sağ elindeki kılıçla Nessos'a doğru hamle yapmıştır. Adını bilmediğimiz sanatçı olasılıkla (**Fig. 1**) deki Nessos Ressamının sahnesinden etkilenmiş ve sahnede Deianeira'ya yer vermemiş ayrıca, Herakles'i Nessos'un saçlarından tutarken; Nessos'u da sağ elini Herakles'in sakalına doğru kaldırır ve af dilerken betimlemiştir.

Paris Louvre Müzesi E.803'deki, MÖ 560-540'lara tarihlenen, Vatikan 309 Ressamına ait hydria⁵⁴ üzerinde (**Fig. 4**), Nessos ressamına göre, mitolojik olayın daha ayrıntıyla işlendiği izlenmektedir. Gövdesi sağa yönelmiş Kentaur Nessos, insan gövdesiyle geriye dönmüş ve sağ elini başına doğru kaldırmıştır. Kentaurosun at gövdesi üzerinde yandan oturur gösterilen Deianeira da en soldaki Herakles'e doğru geriye dönmüş; sol elinde ucu sivri bir silah (kama?) tutarken; sağ elini Herakles'in yüzüne doğru kaldırmıştır. Sahnenin solunda yer alan Herakles ise, sol kol dirseğini Deianeira'nın göğsüne doğru tutarak, O'nun kendine yaklaşmasına engel olmaya çalışırken; sağ elindeki kılıcı Deianeira'nın bel/poposuna doğru tutmaktadır. Sahnede yazıta yer vermeyen Vatikan 309 Ressamı, olayın Herakles'le ilişkili olduğunu belirtmek için, Herakles'i sakallı, sırtında sadağı ve üzerine giydiği aslan postuyla göstermiştir. Anlatım çerçevesinin iki yanına yerleştirdiği giyimli kadın figürleriyle sahneyi zenginleştiren Vatikan 309 Ressamı, mitolojik olayı Nessos Ressamına göre görsel açıdan oldukça farklı bir sunumda yansıtmıştır: Nessos'un Deianeira'yı tacizinde, Deianeira'nın da istekli olduğunu göstermek için, Deianeira'yı el hareketiyle Herakles'e "kafa tutar" şekilde göstermiş; ayrıca kendini savunduğu için sol eline bir silah tutuşturmuştur. Bu yüzden Herakles, kılıcını Nessos'a değil, karısı Deianeira'ya batırmaktadır. Kentauros Nessos ise, yaptığından pişman "-vay başımıza gelenler, şimdi ne olacak?" dercesine bir yapıda gösterilmiştir⁵⁵.

MÖ 6. yüzyılın ortalarına tarihlenen (**Fig. 5**)'deki Tyrrhenian amphorası üzerindeki çok figürlü anlatımda da Nessos tarafından kucaklanarak kaçırılmak istenen; yüz, el ve ayakları beyaz gösterilmiş Deianeira, yukarıya kaldırdığı sağ elinin hareketiyle sanki Herakles'e "-git başımdan" dercesine resmedilmiştir. Aynı el hareketinin, (**Fig. 2**) ve (**Fig. 4**)'de olduğu şekilde üst gövdesi gerideki Herakles'e doğru dönük, Nessos tarafından da yapıldığını görmekteyiz. Sahnenin solunda yer alan ve üzerine aslan postu giymiş Herakles ise, sağ elindeki kılıcı at adama batırır şekilde yansıtılmıştır. Figürler arasındaki yazıtları ve ana sahnenin iki yanındaki diğer figürleri, sanatçının hikâyede adı geçmeyen ancak her zaman Herakles'e yardım eden kişileri de yansıtmaya isteği olarak düşünebiliriz. Bu durumda Herakles'in

⁵¹ Baur, 1912: 13, Fig. 5

⁵² Beazley, 1956: 11. 20.

⁵³ Baur, 1912: 57, Fig. 9

⁵⁴ Boardman, 1988: 54, Fig.74.

⁵⁵ Boardman sahneyi "Herakles'in Deianeira'yı Nessos'tan kurtarması" olarak yorumlamıştır. Boardman 1988, Fig.74.

arkasındaki elinde mızrak tutan kadın Tanrıça Athena; Nessos'un sağındaki, elinde bir ağaç dalıyla betimlenmiş kentaurosun da Nessos'un arkadaşı olarak sahneye yerleştirildiği düşünülebilir.

Pharos Ressamının (Fig. 6)'daki MÖ.550-525'lere ait lekhytosu üzerindeki çok figürlü anlatımda, kompozisyon Vatikan 309 Ressamıyla (Fig. 4) yakın benzerlik gösterir. Ancak burada, at adamın sırtındaki Deianeira'nın Nessos'a doğru döndüğü, Nessos'un da Deianeira'ya belinden sarıldığı izlenirken; solda yer alan, üzerine aslan postu giymiş Herakles'in, sağ elindeki kılıçla Nessos'a saldırdığı; “-hey burada neler oluyor” dercesine sol elini de havaya kaldırdığı görülmektedir.

MÖ 540-530 lara tarihlenen destekli Krater (Fig. 7) üzerindeki sahnede de Vatikan 309 Ressamınıninkine (Fig. 4) benzer bir anlatım bulunmaktadır. Sahnenin sağındaki Kentaur Nessos kendini savunmak için iki elinde bulunan taşları Herakles'e atarken; sağda yer alan Herakles, sol eliyle at adamın sırtındaki karısı Deianeira'nın sol elinden tutmuş, O'nu indirmeye çalışırken; havaya kaldırdığı sağ elindeki budaklı sopasıyla Nessos'un karnına vurmaktadır. Kentaur Nessos'un sırtında yan oturan Deianeira ise, yüzünü at adama doğru dönerek, “-dur sapık herif, ne yapıyorsun sen” dercesine sol elini havaya kaldırmıştır. Mitolojik olayda Herakles'in, Kentaur Nessos'u okla yaralamasına karşın; burada Herakles silah olarak budaklı sopasını kullanmakta; Nessos ise, Herakles'e taş atmaktadır. Sahnedeki diğer figürlerin ise, kendi taraflarını desteklemek üzere olaya tanıklık edenler olduğu düşünülebilir.

Vatikan 309 Ressamının üç figürlü anlatımına benzer bir anlatım da MÖ 530-510'lara ait (Fig. 8)'deki amphora üzerinde yer almaktadır. Yine sırtında, geriye dönerek Herakles'e “kafa tutan” Deianeira'yla Kentaur Nessos sahnenin sağında; üzerinde aslan postu bulunan, sol eliyle karısının eteğine yapışmış, sağ elindeki kılıcıyla da Nessos'a saldıran Herakles, sahnenin solunda gösterilmiştir. Görsel kompozisyona, öndekinin omuzunda iri bir kaya parçası bulunan ve Nessos'a yardıma gelen iki kentauros ile sağdaki üç kadın dahil edilmiştir. Herakles mitolojik anlatımda Nessos'u ok ile yaraladığı halde; burada kılıç kullanması ve sahnenin yardımcı figürlerle zenginleştirilmiş olması, görsel yorum farklılığını göstermektedir.

MÖ 530 yılına tarihlenen Kalyx Krater (Fig. 9) üzerindeki sahnede, temel şema aynı olmasına karşın, bazı farklı görsel yorumlar da kullanılmıştır. Sahnenin sağındaki sakallı Kentaur Nessos, ayakları yerden kesilen Deianeira'yı kucağına almış kaçırır gösterilirken; saçları başı üzerinde topuz yapılı, kulağında küpe ve boynunda gerdanlığı bulunan Deianeira, iki kolunu gerideki Herakles'e doğru uzatarak “kurtar beni” dercesine yansıtılmıştır. Sahnenin ortasına yerleştirilmiş sırtında kılıç kını asılı duran sakalsız Herakles de sol elini karısına doğru uzatırken; Kentauros Nessos'a vurmak üzere havaya kaldırdığı sağ elindeki budaklı sopasıyla tanımlanmıştır. Herakles'in arkasında ise, sağ elinde kahramanın sadağını; sol omuzu üzerine asılmış aslan postunu taşıyan bir giyimli kadın bulunmaktadır. Vazonun adını bilmediğimiz sanatçısı resmettiği görsel yorumla, başarılı ve yenilikçi bir kompozisyon ortaya koymuştur. Hem Kentaur Nessos'un Deianeira'yı kaçırışını konunun aslına uygun vermiş; hem de Herakles'i sakalsız betimleyerek genç göstermiştir. Ayrıca Deianeira'nın genç, güzel ve alımlı olduğunu, saçlarını toplayıp, küpe ve gerdanlık takmasıyla vurgulamıştır. Herakles'in arkasındaki kimliği bilinmeyen kadın ise, görsel kompozisyonu figürler açısından dengelemek için eklenmiş olmalıdır.

Ambrosios ressamının (Fig. 10)'daki, MÖ 520-510'lara ait kyliks tondosundaki anlatımlı sahnede⁵⁶; sanatçının şimdiye kadar hiç görmediğimiz bir görsel sunumla konuyu yansıttığına tanık olmaktadır. Olayın temel figürsel şeması değişmemiştir; yine Deianeira Kentaur Nessos'un sırtında yan oturmaktadır. Ancak bu kez yüzünü at adama dönmüştür ve kendisine sarılan Nessos'un tacizini kabullenmiş bir yapıda gösterilmiştir. Ayrıca Herakles'e hiç yer verilmezken; figürlerin isimleri yanlarına yazılarak, mitolojik konunun açıklanması yoluna gidilmiştir.

New York Metropolitan Sanat Müzesinde sergilenen MÖ 510 yılına tarihlenen amphora (Fig. 11) üzerinde yer alan sahnede de (Fig. 4)'dekine benzer bir anlatım yansıtılmıştır. Üç figürlü sahnede sağda; üzerine, sağ elini havaya kaldırmış başörtülü Deianeira'nın bindirildiği, yüzü görünmeyen ve sol kolu altında iri bir taş taşıyan, sağ elini de havaya kaldırmış Kentaur Nessos yer alırken; solda, sol eliyle karısının belinden tutmuş, sağ elindeki kılıcı Nessos'a batıran, sırtında sadak, belinde kılıç kını, üzerinde aslan postu

⁵⁶ Boardman, 1975: 62, Fig. 121

bulunan Herakles görülmektedir. Üstte Herakles yazısı, Herakles'in sağ ayağının arkasındaki iri bir kaya parçası ve at adamın ön bacaklarının havada gösterilmesiyle sahnenin zenginleştirildiği dikkati çekmektedir.

Edinburg Ressamının (**Fig. 12**)'deki beyaz zeminli lekythosu üzerinde, alışılmışın dışında bir görsel yorumla karşılaşılır. Sağda, gövdesi geriye döndürülmüş, kaçar durumda gösterilen, ağzı açık, uzun sakallı, sağ eli havaya kaldırılmış, gerideki havaya kalkık sol elinde ise, bir taş bulunan Kentaur Nessos resmedilirken; at adamın arkasında, sağ elinde yay, sol eliyle de giysisinin eteğinden tutan Herakles betimlenmiştir. Sahnede Deianeira'ya yer vermeyen Edinburg Ressamı, konunun önemli bir ayrıntısı olarak, Kentaur Nessos'un biri göğsünü delip çıkmış, diğer ikisi sırtında üç okla vurulduğunu göstermiştir.

Louvre Müzesi'ndeki, Sisyphos Ressamına ait olpe⁵⁷ üzerindeki iki figürlü anlatımda (**Fig.13**), konu oldukça farklı bir görsel yorumla resmedilmiştir. Sahnenin sağında her zamanki gibi Kentaur Nessos, arkasında ise, Herakles yer almaktadır. Deianeira'nın olmadığı sahnede, at adam yukarıya kaldırıp, iki yana açtığı kollarıyla, “-tamam teslim oluyorum” dercesine, pişmanlık ve teslimiyet ifadesiyle gösterilmiştir. Herakles ise, başı üzerine kaldırdığı budaklı sopayı, Nessos'a vurmak üzereyken betimlenmiştir.

Aristophanes Ressamının imzasını taşıyan (**Fig. 14**) deki kyliks tondosunda⁵⁸ geleneksel şemanın aynen kullanıldığına tanık olunur. Alan darlığı nedeniyle, sol eliyle Deianeira'nın sağ bileğinden tutarken, sağ elindeki budaklı sopasını vurmak üzere havaya kaldırmış Herakles'in, at adamın arkasında gösterildiği sahnede, Nessos, kucağındaki ayakları yerden kesilmiş Deianeira'yı kaçırmak üzere gösterilmiştir. Sahnede dikkati çeken, Herakles'in sopasını Nessos'a değil; karısı Deianeira'ya doğru tutmuş olmasıdır.

(**Fig. 15**)'teki, Piraeus Arkeoloji Müzesinde yer alan yüksek kabartma üzerinde de mitolojik olayın yeni bir görsel yorumuyla karşılaşılır: Sağa yönlendirilmiş Kentaur Nessos, ön bacaklarıyla Deianeira'nın beline sarılmış, sol kolunu da omuzundan aşağıya atarak Deianeira'nın sol bileğinden yakalamış, sağ kolunu ise Herakles'in sol bacağı üstünden geçirerek düğümlemiş betimlenirken; üzerinde aslan postu bulunan Herakles, sol kolunu at adamın boynunun altından geçirmiş boğazını sıkarken, yukarıya kaldırdığı sağ elindeki budaklı sopayı Nessos'a indirmek üzereyken gösterilmiştir.

Herakles-Deianeira-Nessos mitolojisinin temel anlamı değiştirilmeden, ancak farklı görsel yorumlarla yüzyıllar boyunca resmedildiğine tanık olunur:

İngiltere'nin Leicestershire kentinde ortaya çıkarılan MS 380'lere ait Roma Boxford Mozaïği'nin bir bölümünde (**Fig. 16**), Herakles-Deianeira-Nessos mitolojisinin anlatıldığı görülür⁵⁹. Sahnenin solundaki Herakles boynunda pelerin; sol eliyle Nessos'un boğazını sıkarken, at adama vurmak için sağ elindeki budaklı sopasını yukarıya kaldırmış olarak betimlenmiştir. Sağdaki Kentaur Nessos ise, üst gövdesiyle, arkasındaki Herakles'e doğru döndürülmüştür. Her iki figürde de sakal yoktur ve vücutlar atletik gösterilmiştir. Nessos'un sol kolu altındaki kaya parçası ve Herakles'in arkasındaki ağaç, sahnenin diğer ayrıntılarıdır.

Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi'ndeki Roma freski üzerinde de mitolojik konunun renkli bir anlatımıyla karşılaşılır (**Fig. 17**). Konuyu döneminin popüler anlayışı içerisinde değerlendiren fresk sanatçısı, Herakles ile Nessos'u mücadele eder şekilde değil, Herakles'i kucağında oğlu çocuk Hyllos'u tutan, geri planda Deianeira ile mutlu bir aile ortamında; at adamı ise, Herakles'e boyun eğmiş şekilde göstermiştir. Bu yüzden Herakles'in sağ elinde tuttuğu budaklı sopası, bir kaya parçası üzerinde sembolik olarak resmedilmiştir. Bununla beraber, konunun en erken örneklerinden itibaren oluşturulan ve Nessos'un sağda, Herakles'in solda olduğu temel anlatım şeması değiştirilmemiştir.⁶⁰

⁵⁷ Louvre Müzesi G570.

⁵⁸ Boardman, 1989:146, Fig. 290, 291.

⁵⁹ Beeson vd. 2019: 64; Dunbabin, 2020: 764, fig. 1.

⁶⁰ Avrupa sanatında da mitolojik konunun sürdürüldüğü ancak; resimsel olarak daha insansı özelliklerle yansıtıldığı izlenmektedir. Bu düşüncenin en güzel örneklerinden biri Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi'nde yer almaktadır. Burada oldukça genç gösterilmiş Kentaur Nessos, sırtına bindirdiği Deianeira'yı, başı üzerinde yukarıya kaldırdığı iki eliyle tuttuğu bir kurdele ile sarmış, uçar durumda resmedilirken geri planda yerdeki Herakles, aciz bir şekilde onların arkasından bakarken yansıtılmıştır.

Sonuç

Karısını ve çocuklarını öldüren Herakles'in arınmak için Kral Eurystheus'un yanında gerçekleştirdiği "12 Görev" den başka işleri de olmuştur. Prometheus'u kurtarması, Lydia Kraliçesi Omphale'nin hizmetçisi olarak, kadın kılığında yün eğirmesi; Troya'ya gidip Laomedon'u öldürmesi, Kalydon Domuz Avı, Olymposlu tanrıların Devlerle olan savaşına ve Argonatların seferine katılması, Okeanos ile Thetis'in oğlu nehir tanrısı Akheloos ile dövüşmesi, Kentaur Nessos ile olan mücadelesi gibi olaylar, Herakles'in efsanevi hikâyelerinden önde gelenlerdir. Bunlar arasında, Herakles'in ölümünde etkili olacak Kentaur Nessos hikâyesi önemli bir yere sahiptir. Geometrik dönemden itibaren çeşitli sanat dallarında sevilerek anlatılan bu mitolojik hikâye, aslında Herakles'in Yunan mitolojisindeki yeri ve öneminden kaynaklanmaktadır. Birçok Yunan topluluğunca kendi soylarının kökeni olarak kabul gören Herakles, insan üstü zekâsı ve aklını kullanarak tanrıça Athena'nın yardımlarıyla birçok zor işin üstesinden gelmiştir. Her zaman kötülere ve zorluklara karşı savaş vermiş ve sonunda yarı tanrılığa kadar ulaşmıştır. Yunan mitolojisi içerisinde özel bir yeri olan Herakles'in Kentaur Nessos ile olan hikayesinin, özellikle seramik sanatçılarınca, zamanla değişen düşünce sistemi ve sosyal yaşamla ilgili olarak, güncellemelerle resmedildiği izlenmektedir.

Herakles-Kentaur Nessos hikâyesi, Yunanlı sanatçılar tarafından görsel olarak farklı yorumlarla sanat eserleri üzerine yansıtılmıştır. Bu sahnelerin hemen hepsinde ortak olan şema; at adamın sağda, Herakles'in solda resmedilmesidir. Dönem dönem olayın diğer ayrıntılarının ön plana çıkarılarak görsel açıdan yorumlandığı görülür. Bazı sahnelerde Deianeira'ya, bazılarında ise Herakles'e yer verilmemesi, ressamın konuya hangi açıdan baktığıyla ilgilidir. Bazen Deianeira'nın kaçırılması ön plana çıkarılmış; bazen Herakles'in Kentaur Nessos'u öldürmesi. Özellikle Kahraman Herakles'in Nessos'u öldürmesi sahnelerinde, mitolojik anlatımda ok ile vurulduğu belirtilmesine karşın, genelde kılıçla ya da budaklı sopa ile öldürme tercih edilmiştir. Görsel yorumlarda dikkati çeken bir diğer önemli nokta ise; başlangıçta, Kentaur Nessos'un tacizine karşı direnen Deianeira'nın sonradan, kaçırılmaya razı olmuş ya da istekli olarak gösterilmiş olmasıdır. Bu da Yunanlı sanatçıların zaman içerisinde mitolojiye olan inançlarının gittikçe zayıfladığını ve başlangıçta ataları sayarak ve heroize ederek yüceltikleri Herakles'e olan yoğun ilginin de giderek kaybolduğunu göstermektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar, makale kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını ifade etmişlerdir.

Yazarların Katkı Oranları Beyanı

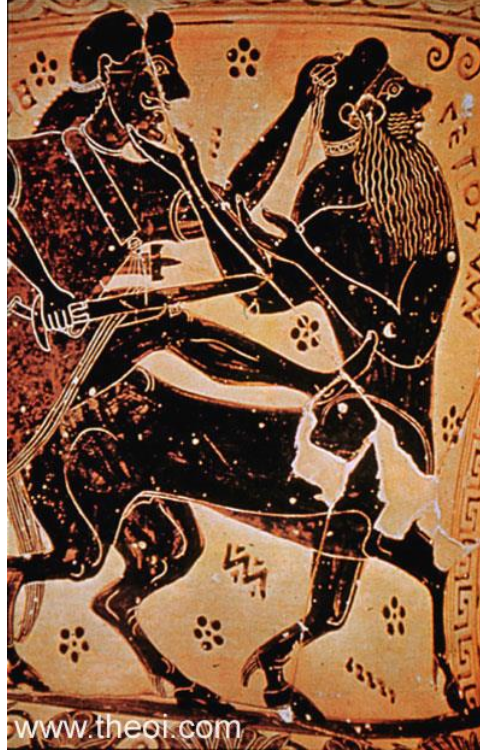
Yazarlar, çalışmanın tasarlanması; veri toplanması; veri analizi; makalenin yazımı; makalenin gönderimi ve revizyonu aşmalarında CB (%50 ve KM (%50) oranında katkı sunmuşlardır.

Kaynakça

- Agizza, R. (2006). *Antik Yunan'da Mitoloji*. (Çev. Z. Z. İlgelen). İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Baur, Paul V. C. (1912). *Centaur in Ancient Art The Archaic Period*, Berlin, Karl Curtius.
- Bayladı, D. (1995). *Mitoloji Tanrıların Öyküsü*. İstanbul, Say Yayınları.
- Beazley, J. D (1963). *Attic Red-Figure Vase-Painters*. London, Oxford University Press.
- Beazley, J. D. (1956). *Attic Black-Figure Vase-Painters*. London, Oxford University Press.
- Beeson, A. & Nichol, M. & Appleton, J. (2019). *The Boxford mosaic: A unique survivor from the Roman Age*. Newbury, Berkshire Countryside Books.
- Berens, E. M., (2009). *The Myths and Legends of Ancient Greece and Rome* (Ed. S. M. Soares). Amsterdam, MetaLibri
- Boardman, J. (1975). *Athenian Red Figure Vases The Archaic Period*. Londra, Thames and Hudson Ltd.
- Boardman, J. (1988). *Athenian Black Figure Vases*. İstanbul, Homer Kitabevi.

- Boardman, J. (1989). *Athenian Red Figure Vases The Classical Period*. Londra, Thames and Hudson Ltd.
- Boardman, J. (2003). *Siyah Figürlü Atina Vazoları*. İstanbul, Homer Kitabevi.
- Can, Ş. (1994). *Klasik Yunan Mitolojisi*. İstanbul, İnkılap Kitabevi.
- Cömert B. (2010). *Mitoloji ve İkonografi*. Ankara, De Ki Basım Yayın LTD.
- Daniels, M. (2013). *Bir Nefeste Dünya Mitolojisi* (Çev. P. Üstel) İstanbul, Maya Kitap.
- Diodorus Siculus, *Bibliotheca Historica* 4.27.1.
- Dixon-Kennedy, M. (1998). *Encyclopedia of Greco-Roman Mythology*. California, Santa Barbara.
- Dunbabin, K. M. D. (2020). The myths of Boxford: questions about the patron and the designer of the mosaic. *Journal of Roman Archaeology*, 33, 763-768.
- Erhat, A. (1972). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Estin, C & Laporte, H. (2013). *Yunan ve Roma Mitolojisi*. (Çev. M. Eran). İstanbul, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- Gantz, T. (1993). *Early Greek Myth*. London, The Johns Hopkins University Press Baltimore.
- Graves, R. (2004). *Yunan Mitleri*. (Çev. Uğur Akpur). İstanbul, Say Yayınları.
- Grimal, P. (1997). *Mitoloji Sözlüğü. Yunan ve Roma* (Çev. S. Tamgüç, C. Karakaya). İstanbul, Sosyal Yayınları.
- Hamilton E. (1990). *Mitologya* (Çev. Ü. Tamer). İstanbul, Varlık Yayınları.
- Hesiodos, (1991). *Theogonia /Tanrıların Doğuşu* (Çev. S. Eyuboğlu, A. Erhat). Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Homeros, (1993). *İlyada*. (Çev. A. Erhat, A. Kadir). İstanbul, Can Yayınları.
- Homeros, (1994) *Odysseia*. (Çev. A. Erhat, A. Kadir). İstanbul, Can Yayınları.
- Howatson, M. C. (2013). *Oxford Antik Çağ Sözlüğü*. (Çev. F. Ersöz). İstanbul, Kitap Yayınevi
- Mackay, E. A. (1995). Narrative Tradition in Early Greek Oral Poetry And Vase-Painting, *Oral Tradition* 10(2), 282-303
- March, Jenny. (2014). *Dictionary of Classical Mythology*. Philadelphia, Oxbow Books.
- Meral K. & Kumargal Ü. (2020) Altın Post ve Argo Gemicilerinin Efsanesi. H. Babacan (Ed.). *Sosyal Bilimler Alanında Akademik Çalışmalar 3* içinde (ss. 121-150). Ankara, Gece Kitaplığı.
- Nardo, D. (2002). *Greek and Roman Mythology*. London, Greenhaven Press.
- Norris M. (2000). *Greek Art*. New York, The Metropolitan Museum of Art.
- Preller, L. (1861). *Griechische Mythologie*. Berlin, Weidmannsche Buchhandlung.

Figürler

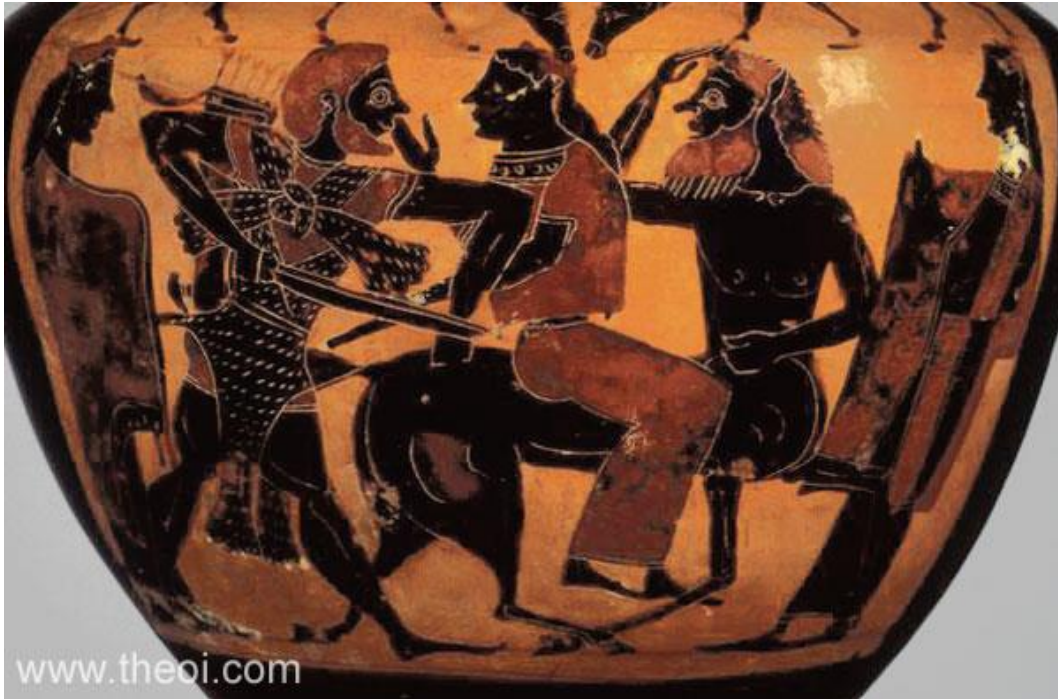
Figür 1. Nessos (Nettos-Netos) Ressamı, Siyah Figür Amphora, Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi, Atina CC657 300025, MÖ 620-610, <https://www.theoi.com/Gallery/O14.2.html>, 11.04.2023

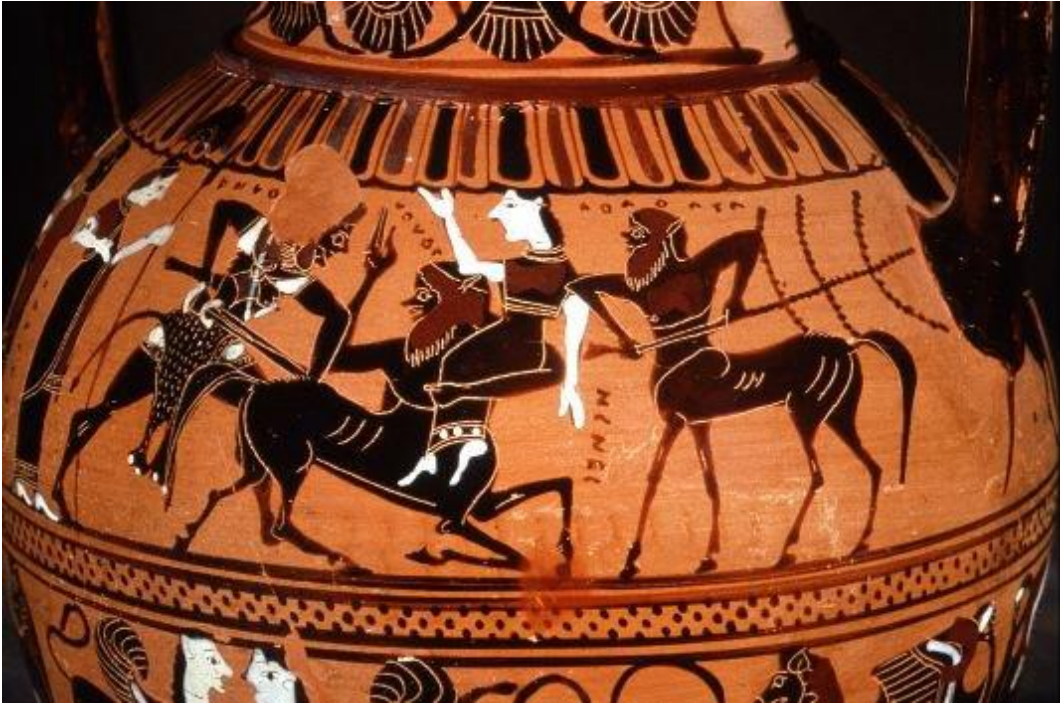
Figür 2. Gorgo Ressamı, Siyah Figür Lekythos, Londra, British Müzesi 1883, 0104, 1/ Kat. Vases B 30, MÖ 600-580, <https://www.flickr.com/photos/69716881@N02/16273075309> , 11.04.2023.

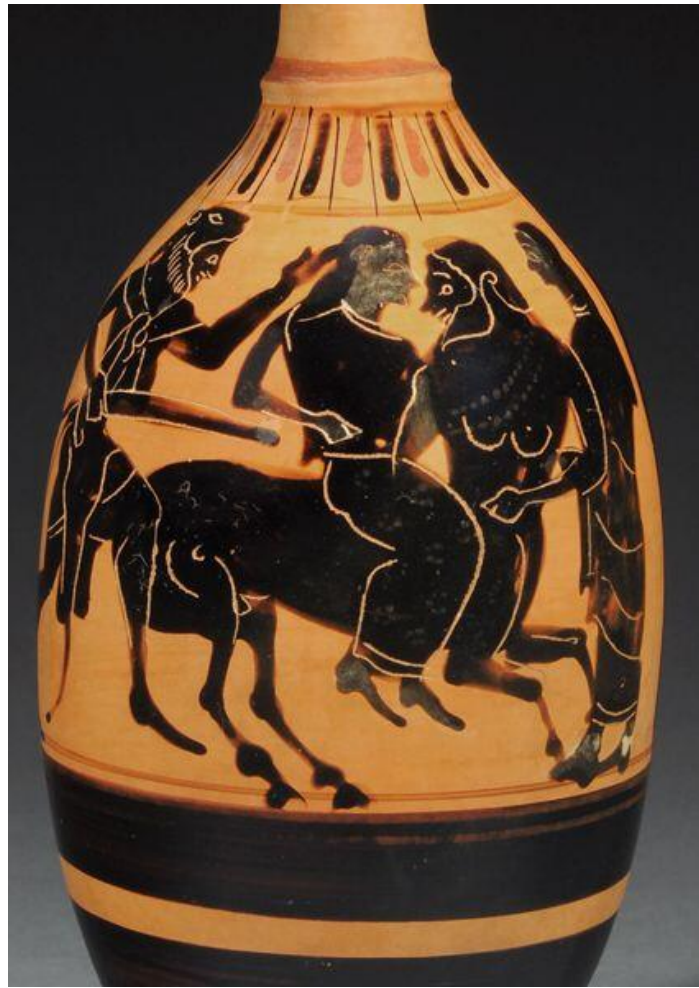
Figür 3. Atina 931 Ressamı, Korinth Seramiği, Hydria, MÖ 590-570.
<https://tr.pinterest.com/pin/62839357276807697>, 14.04.2023.

Figür 4. Vatikan 309 Ressamı, Siyah Figür Hydria, Paris Louvre Müzesi E.803, Beazley. No. 300867,
MÖ 560-540. <https://www.theoi.com/Gallery/O14.2.html>, 14.04.2023.

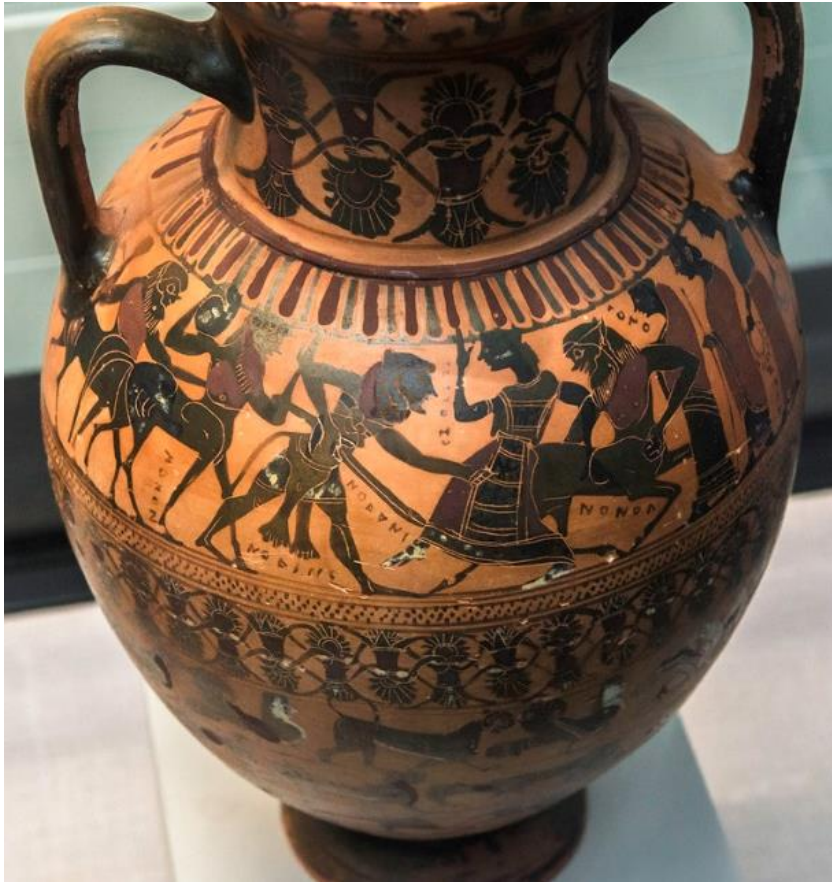
Figür 5. Siyah Figür, Tyrrhenian Amphorası, MÖ 550-540, Staatliche Antikensammlungen and Glyptothek, Münih 1428, <http://www.perseus.tufts.edu/Herakles/deianira>, 14.04.2023.

Figür 6. Pharos Ressamı, Siyah Figür Lekythos, Royal Athena Galerisi, MÖ 550-525, www.theoi.com, 14.04.2023

Figür 7. Siyah Figür Destekli Krater, MÖ 540-530, www.theoi.com, 14.04.2023

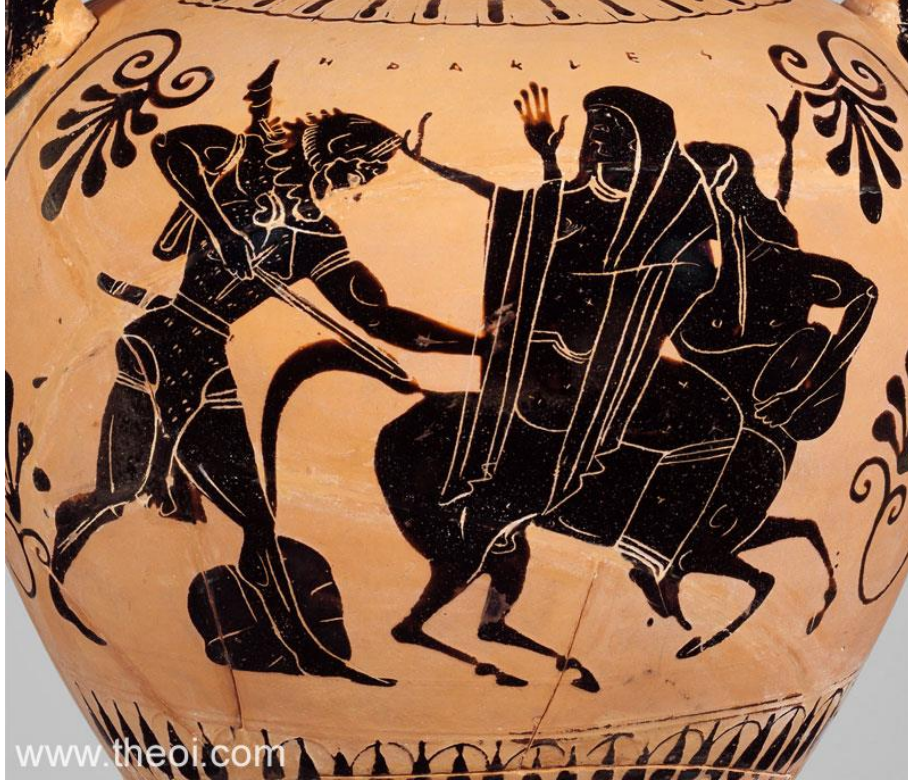
Figür 8. Siyah Figür, Amphora, MÖ 530-510, www.theoi.com, 14.04.2023

Figür 9. Kırmızı Figür, Kalyx Krater, MÖ 530,
http://www.vroma.org/images/mcmanus_images/index5.html, 14.04.2023.

Figür 10. Ambrosios Ressamı, Kırmızı Fig. Kylix, Londra British Müzesi, Londra 1772, 0320.12,
Beazley, 1988, Fig.121, MÖ 520-510, www.theoi.com, 14.04.2023

Figür 11. Siyah Figür Amphora, New York Metropolitan Sanat Müzesi, New York 56.171.23, MÖ 510, www.theoi.com, 14.04.2023

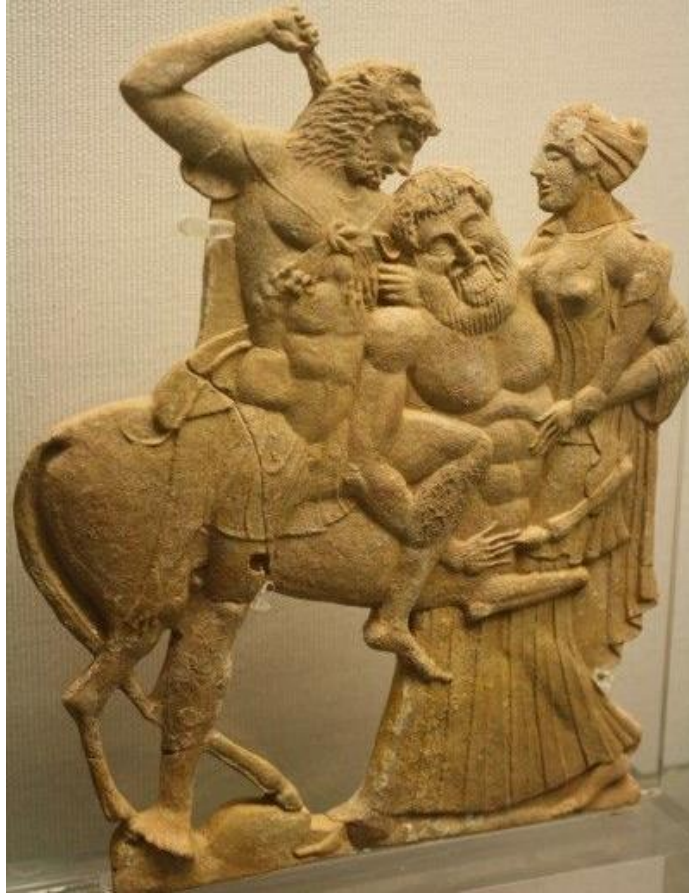
Figür 12. Edinburg Ressamı, Beyaz Zeminli Lekythos, M¼nih, Staatliche Antikensammlungen SL150, M¼ 500, www.hellenicaworld.com, 14.04.2023

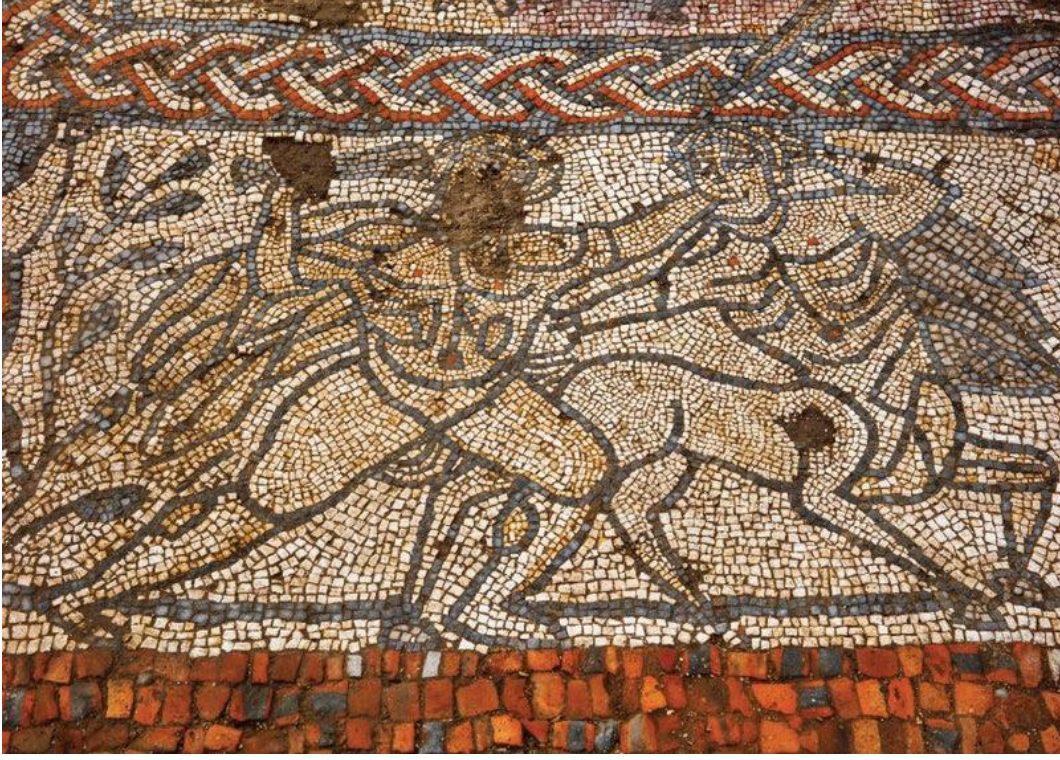
Figür 13. Sisyphos Ressamı, Apulian Kırmızı Figür, Olpe, Louvre Müzesi G570, M¼ 420, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Herakles_Nessos_Louvre_G570.jpg, 14.04.2023.

Figür 14. Ressam Aristophanes, Kırmızı Fig. Kylix Tondosu, Boston Güzel Sanatlar Müzesi Boston 00344. MÖ 420-410, <https://www.theoi.com/Gallery/O14.2.html> , 14.04.2023.

Figür 15. Herakles-Deianeira-Kentaur Nessos Piraeus Arkeoloji Müzesi, MÖ 5. Yüzyıl
www.pinterest.com, 14.04.2023

Figür 16. Boxford Mozaiđı, MS 380, <https://countrysidebooks.co.uk/products/the-boxford-mosaic?variant=30240908476547> , 14.04.2023.

Figür 17. Herakles, Deianira ve Nessos III. Stil Duvar Resmi, Pompei Kentaur Evi, MS 1. yüzyıl Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi, İtalya, <http://www.art-and-archaeology.com/roman/pom21.html> , 14.04.2023